

LUMO-OHJELMA 2024-2030

Vihdin kunnan luonnon monimuotoisuusohjelma

ympä 22112023 § 53 liite 8

Vihdin kunnan luonnon monimuotoisuusohjelma 2024-2030
Ohjelman tuottaja: Ympäristönsuojelu ja -valvonta
Kansikuva: Amanda Collanus, LUMO-kuvituskilpailun satoa
Julkaistu: 12/2023

SISÄLLYSLUETTELO

Vihdin kunnan LUMO-ohjelma	4
Luonnon monimuotoisuus.....	5
Lähtökohdat.....	6
Kansainväliset ja kansalliset tavoitteet ja säädökset	6
Toimintaympäristö.....	6
Vihdin luonto	8
Metsäiset elinympäristöt.....	10
Vesistöt	12
Perinnebiotoopit ja uuselinympäristöt.....	17
Suojelualueet	18
Vaikutusten arviointi ja seuranta	34
Liitteet	37
Liite 1: Sanasto	37
Liite 2: Ohjelman valmistelu.....	39
Liite 3: Vihdin kunnan alueen suojeluverkosto.....	40
Liite 4: Vihdin vesistöalueet	41

Vihdin kunnan LUMO-ohjelma

Vihdin kunnan ensimmäisen LUMO-ohjelman tavoitteena on ollut luoda konkreettinen ja käytännönläheinen toimintaohjelma, jonka avulla edistetään luonnon monimuotoisuuden eteen tehtävää työtä.

Ohjelman ensisijaisena tavoitteena on käynnistää ohjelman toimenpiteet ja toimintatavat sekä jalkauttaa monimuotoisuuden vaalimiseksi tehtävä työ osaksi niin kunnan henkilöstön kuin kuntalaisten jokapäiväistä toimintaa. Kunnan ensimmäisellä ohjelmalla ei olla pyritty kattamaan kaikkea monimuotoisuustyötä vaan ohjelmalla on tavoiteltu toimivaa toimintaohjelmaa, joiden avulla voidaan organisoida ja kehittää nykyisiä toimintatapoja. Ohjelman tavoitteisiin lukeutuu myös toimenpiteitä ja prosesseja, jonka avulla pyritään turvaamaan olemassa olevia luontoarvoja sekä lisäämään luonnon monimuotoisuutta tukevia toimia. Keskeisenä asiana ohjelman luomisessa ja sen toteutuksessa on yhteistyö niin kuntalaisten kuin myös sidosryhmien kanssa.

Ohjelman toimintakaudeksi on asetettu vuodet 2024-2030. Vihdin kunnan luonnon monimuotoisuusohjelman tarkoitus on kuntastrategian 2022-2025 mukaisesti edistää luonnon ja ympäristön hyvinvointia sekä mahdollistaa luonnon monimuotoisuuden säilyminen.

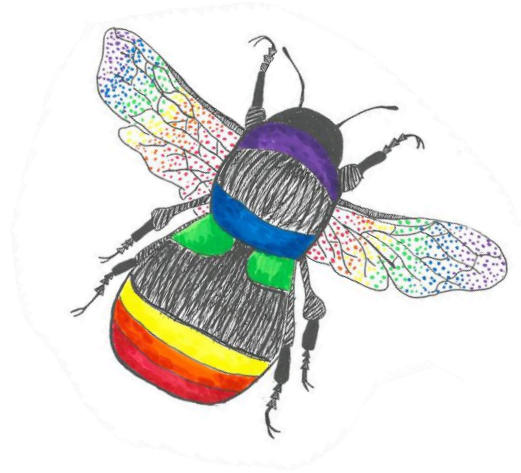
Vihdin kunnassa on toteutettu tavoitteellista ilmastotyötä jo vuodesta 2020. Ilmastotyön toteutumista ollaan edistetty Suomen kansallisten ilmasto- ja ympäristötavoitteiden mukaisesti yhteistyössä kuntalaisten ja yritysten kanssa. LUMO-ohjelma toimii tästä erillisenä ohjelmana, joskin kaikki ilmaston ja luonnon monimuotoisuuden eteen tehtävä työ tukevat toinen toisiaan.

Vihdin kunnan LUMO-ohjelman päämäärät vuoteen 2030 ovat

1. Vihdin luonnon paikallinen monimuotoisuus paranee
2. Luonnon monimuotoisuus otetaan läpileikkaavasti huomioon kunnan toiminnassa ja päätöksenteossa
3. Kuntalaisten luontosuhde kehittyy ja kaikilla on mahdollisuus vehreään ympäristöön

Luonnon monimuotoisuus

Luonnon monimuotoisuudella tarkoitetaan elinympäristöjen monimuotoisuutta, lajien runsautta sekä niiden sisäisen perimän muuntelua. Luonto ja ekosysteemipalvelut ovat ihmisten olemassaololle ja elämän laadulle välttämättömiä, niin virkistyskäytön ja hyvinvoinnin näkökulmasta kuin myös ruoantuotannon, lääketeollisuuden sekä energiantuotannon turvaamisen kannalta.

Tutkimusten valossa tiedetään, että ekosysteemien toiminta sekä luonnon tila ja sen monimuotoisuus heikkenee nopeammin kuin koskaan aikaisemmin ihmiskunnan historiassa. Maailmanlaajuisesti yhteensä noin miljoonaa eläin- ja kasvilajia uhkaa sukupuutto, monia jo seuraavina vuosikymmeninä. Syitä luonnontilan heikkenemiseen ovat maan- ja merenkäytön muutokset, eliölajien hyväksikäyttö, ilmastonmuutos, saastuminen ja vieraslajit. Tilanteen korjaaminen vaatii läpileikkaavia muutoksia koko yhteiskunnan tasolla sekä tavoitteiden ja arvomaailmojen muutosta. ^[23]

Monet merkittävät ratkaisut luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi tehdään paikallisella tasolla ja kunnilla onkin merkittävä rooli luonnon monimuotoisuuden turvaamisessa. Kunnat paitsi ohjaavat maankäyttöä ja kartoittavat alueensa luontoarvoja, niin myös toteuttavat vieraslajitorjuntaa, ympäristöneuvontaa ja vastaavat metsiensä ja viheralueidensa hoitokäytännöistä. Kestävät tulokset vaativat kuitenkin pitkäjänteistä yhteistyötä eri sidosryhmien välillä sekä järjestöjen, yritysten ja kuntalaisten panosta.

Lähtökohdat

Kansainväliset ja kansalliset tavoitteet ja säädökset

Kansainväliset ja kansalliset tavoitteet ja säädökset asettavat raamit työlle, jota tehdään luonnon monimuotoisuuden eteen. Kansainvälisellä kentällä Suomea sitovat useat kansainväliset sopimukset, kuten yleissopimus (CBD) sekä EU:n biodiversiteettistrategia. Kansallisella tasolla työtä ohjaa kansallinen luonnon monimuotoisuusstrategia, joka yhteensovittaa kansallisia tavoitteita, YK:n luonnon monimuotoisuutta koskevaa yleissopimusta sekä EU:n biodiversiteettistrategiaa. Kansallisesta luonnon monimuotoisuusstrategiasta valmistellaan uutta vuoteen 2025 ulottuvaa toimintaohjelmaa. ^[26]

Suomessa Ympäristöministeriö ohjaa ja valvoo kansallista luonnonsuojelua sekä valmistelee luonnon monimuotoisuutta turvaavat lait valvoen myös niiden toimeenpanoa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY-keskukset) edistävät ja valvovat alueensa luonnon- ja maisemasuojelua sekä turvaavat luonnon monimuotoisuutta esimerkiksi perustamalla yksityisiä suojelualueita ja turvaamalla luontoarvoja maankäytön suunnittelussa. Kuntien rooli on edistää ja valvoa alueensa luonnon- ja maisemasuojelua muun muassa huolehtimalla siitä, että maankäyttö ja rakentaminen suunnitellaan ekologisesti kestäväksi. ^[25]

Kunnanvaltuuston hyväksymässä Vihdin kunnan strategiassa on kirjattu, että kunta haluaa edistää luonnon ja ympäristön hyvinvointia sekä mahdollistaa luonnon monimuotoisuuden säilymisen. Kuntastrategiassa mainitaan myös, että Vihdin kunta huolehtii vesistöjen kunnostamisesta yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa sekä tukee maatalouden vihreää siirtymää. ^[27]

Toimintaympäristö

Kunnalla on käytettävissään useita eri työkaluja ja keinoja, jolla se voi vaikuttaa luonnon monimuotoisuuteen sekä sen kehittymiseen. Maankäytön suunnittelijana ja alueiden kehittäjänä kunta ohjaa alueensa kehitystä vaikuttaen luonnon tilaan niin metsissä, puistoissa ja muilla viheralueilla kuten esimerkiksi teiden pientareilla. Yhteistyön ja tiedotuksen kautta kunnalla on mahdollisuus vahvistaa kuntalaisten tietoisuutta ja luontosuhteen kehittymistä, kuten ympäristökasvatuksen tai kohdennettujen tiedotteiden avulla. Onnistunut monimuotoisuustyö edellyttää kunnan poikkihallinnollista yhteistyötä, jossa vastuualueet oman työn ohella tarkastelisivat luonnon monimuotoisuutta yhteisenä tavoitteena.

Vihdin kunnassa elinvoimapaalvelut vastaavat muun muassa kaavoituksesta, maankäytön suunnittelusta, rakennusvalvonnasta, viestinnästä ja tiedotuksesta, mittaus- ja paikkatietopalveluista sekä ympäristöpalveluista. Kaavoitus vastaa asema- kuin yleiskaavoituksesta ja määrittää niihin liittyvät luontoselvitykset. Rakennusvalvonta valvoo ja ohjaa rakennettua ympäristöä. Kunnan ympäristönsuojelu ja -valvonta edistää ympäristön tilan seurantaan sekä vastaa ympäristönsuojelun viranomais tehtävistä; kuten lupa-asioista, valvonnasta ja tarkastuksista. Ympäristönsuojelu ja -valvonta myös huolehtii ympäristöasioiden tiedotuksesta ja neuvonnasta sekä ilmastotyöstä.

Infra- ja tukipalveluihin lukeutuu kunnallisteknisten palveluiden ohjaus ja vesilaitoksen toiminta. Kunnallisteknisiin palveluihin kuuluu muun muassa viherpalvelut, jotka vastaavat kunnan alueen puistojen ja viheralueiden suunnittelusta ja hoidosta, sekä myös metsänhoidon ja -talouden suunnittelusta.

Sivistys- ja hyvinvointipalveluihin kuuluvalla opetuksella on merkittävä rooli ympäristökasvatuksen ja luontosuhteen kehittymisen kannalta. Tähän lukeutuu Vihdissä varhaiskasvatus, perusopetus sekä lukio ja ammattikoulu.

Kuva: Eerin Kivikangas, LUMO-kuvituskilpailun satoa

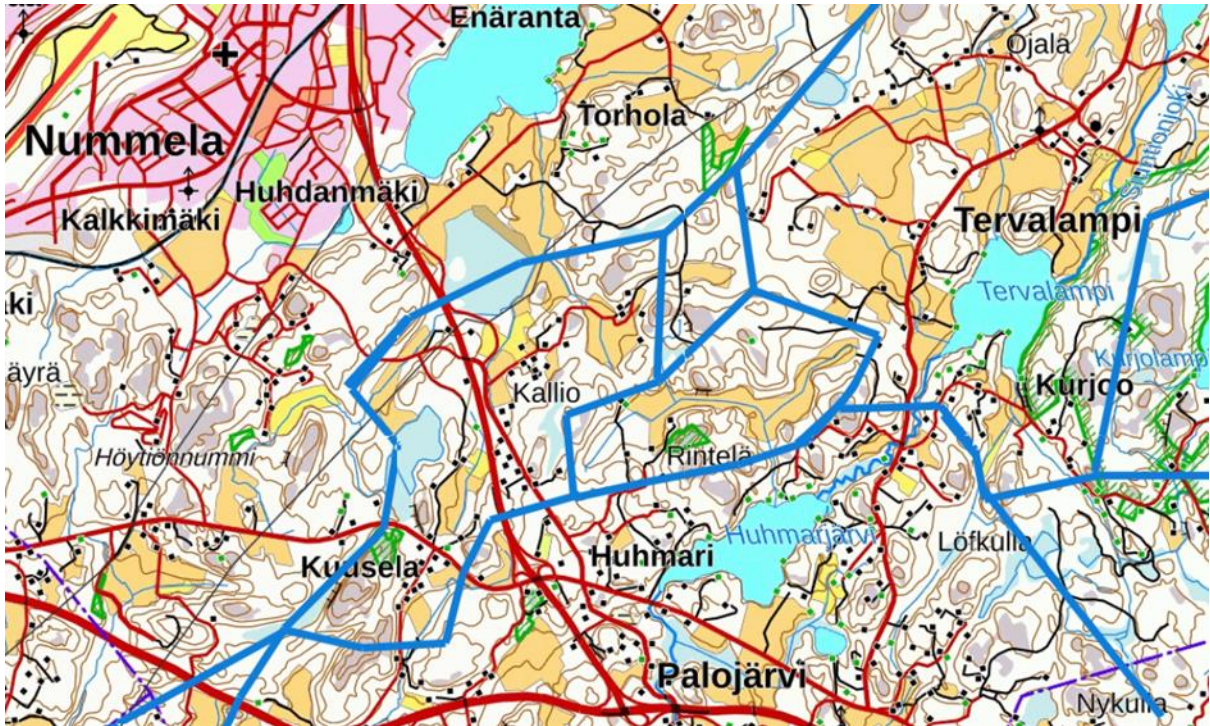
Vihdin luonto

Vihdin kunnan kokonaispinta-ala on 567 km², josta maapinta-ala on 522 km². Vihdin vaihtelevaa ja monipuolista luontoa leimaa toinen Salpausselkä, järvimaisemat sekä maatalousvaltaiset alueet. Salpausselkä näkyy erityisesti Nummelan alueella harjumaisemana ja se tuo mukanaan monimuotoisuudelle tärkeitä paahdeympäristöjä ja uuselinympäristöjä. Nummelan ja Vihdin kirkonkylän alueella maisemaa hallitsee Karjaanjoen vesistöalueeseen kuuluva Hiidenvesi ja sen paikoitellen lehtomaiset rantavyöhykkeet. Perinteisen laidunnuksen muovaamia perinnebiotooppeja esiintyy erityisesti maaseudulla.

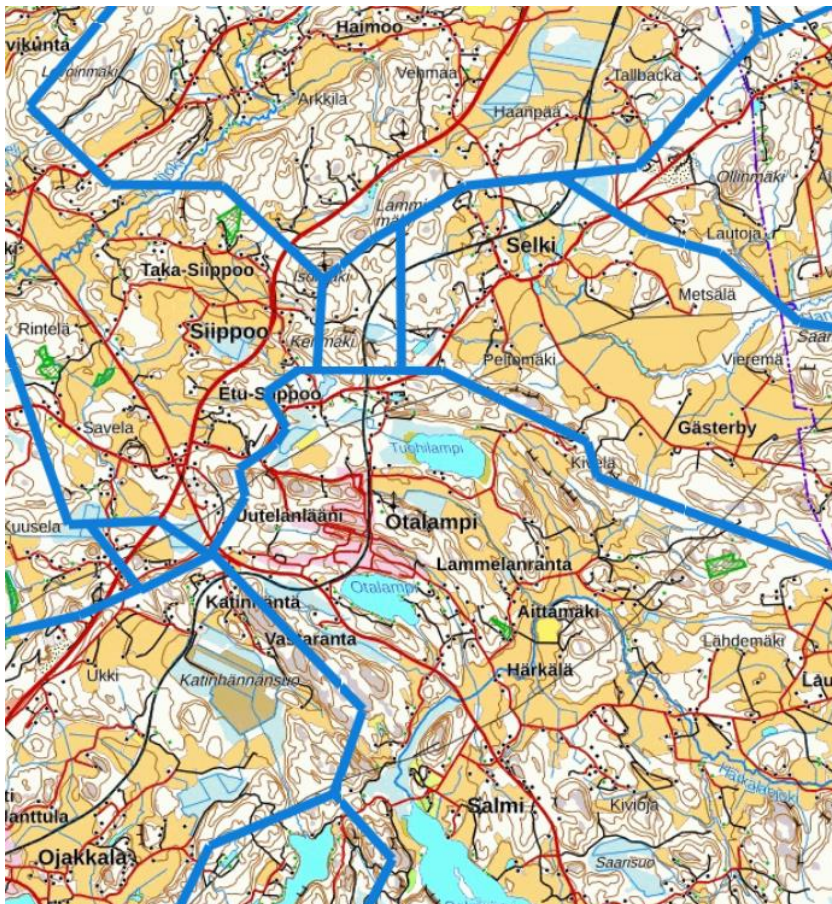
Vihdin kunnan alueet kuuluvat Kirkkonummen-Nuuksion sekä Pohjois-Uudenmaan ekologisiin verkostoihin. Kirkkonummi-Nuukio verkosto kattaa laajoja metsiä, nevoja ja arvokkaita lintualueita. Pohjois-Uudenmaan verkosto on erityisen soinen alue, jossa esiintyy kytkeytyneitä soita, keidassoita sekä arvokkaita moreenialueita. ^[2]

Tärkeitä ekologisia yhteyksiä Vihdissä esiintyy Nuuksion, Palojärven sekä Otalammen alueella. Nuuksion alueella ekologisia yhteyksiä sijaitsee Poikkipuoliaisen eteläpuolella jatkuen kohti Enäjärven pohjoispäätä, sekä Tervalammen ja Huhmarjärvellä välistä alkava yhteys, joka jatkuu kohti Enäjärven eteläpäätä. Poikkipuoliaisen itä- ja länsipuolella kulkee myös ekologinen yhteys. Palojärven koilliskärjen itäpuolelta kulkee etelä-pohjoissuuntainen, moottoritien ylittävä ekologinen yhteys. ^[11] Otalammen alueen ekologinen yhteys keskittyy Otalammen järven länsipuolelle, yhdistyen Poikkipuoliaisen ekologiseen yhteyteen, josta yhteys haarautuu Katinhännän, Etelä-Siippoon ja Taka-Siippooseen kautta Järvikuntaan asti sekä Selkin kautta Nummenpään alueelle ja Helkunkulmaan asti. ^[24]

Kartat yllä mainituista ekologisista yhteyksistä ovat seuraavalla sivulla.

Kartta 1: Suuntaa antava ote Palojärven alueella olevista ekologista yhteyksistä (merkitty sinisellä viivalla).^[24]
 Taustakartta-aineisto: © MML Taustakartta 2023

Kartta 2: Suuntaa antava ote Siipoon ja Ojakkalan alueella olevista ekologista yhteyksistä (merkitty sinisellä viivalla).^[24]
 Taustakartta-aineisto: © MML Taustakartta 2023

Metsäiset elinympäristöt

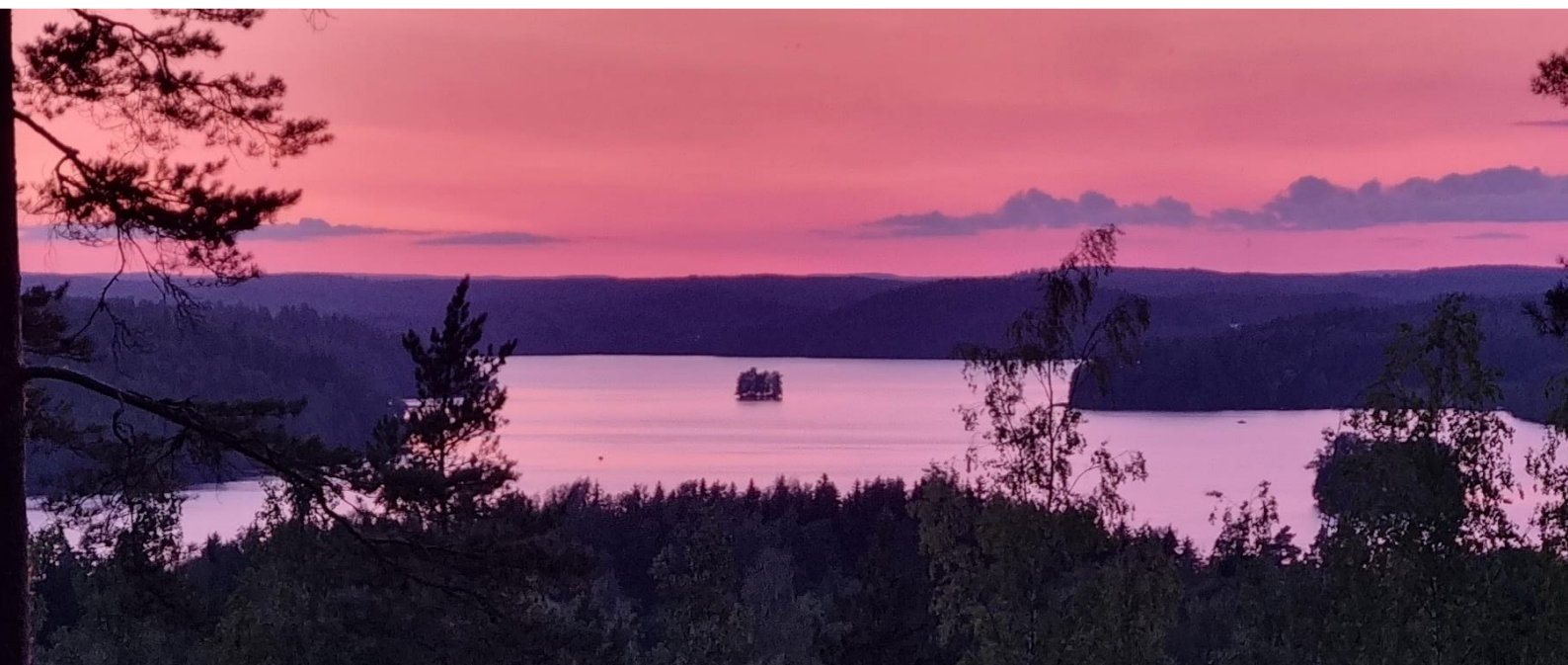
Vihti kuuluu eteläboreaaliseen metsäkasvivyöhykkeeseen lukuun ottamatta kunnan eteläisessä osassa olevaa pienialaista osiota, joka kuuluu hemiboreaaliseen kasvillisuusvyöhykkeeseen.

Vihti sijoittuu Salpausselkien välimaastoon, Ensimmäisen Salpausselän kulkiessa noin 10-20 kilometrin etäisyydellä kunnan kaakkoisrajasta ja Toisen Salpausselän kulkiessa kunnan luoteispuolella. ^[1]

Nummelanharju on toisen Salpausselän reunamuodostuma ja sijaitsee Nummelan taajaman länsipuolella, muodostaen kuntalaisille merkittävän virkistysalueen. Mäntyvaltaista harjumetsää on hoidettu talousmetsänä ja alueen metsäkuviot ovat eri-ikäisiä ja toisistaan

rikkonaisia. Männyn lisäksi alueella kasvaa vaihtelevasti muun muassa kuusia, katajia sekä koivuja. ^[10] Alueen putkilokasveihin lukeutuu lukuisat kedoille tyypilliset kasvit, kuten kangasajuruoho, kissakäpälä ja sikoangervo. Paahteisten harjunrinteiden lisäksi alueella sijaitseva lentokenttä muodostaa hyönteisille merkittävän elinympäristön. ^[5]

Nummelanharjun aluetta on kartoitettu vuosina 2009 ja 2010, jolloin alueelle tehtiin luontotyyppiselvitys, putkilokasvikartoitus sekä selvitettiin uhanalaista eläinlajistoa. Lentokentän alueelle on myös tehty kunnan toimesta luontoselvitys ^[9] ja Uudenmaan ELY-keskuksen toimesta putkilokasvilajiston kartoitus vuonna 2022. ^[5]

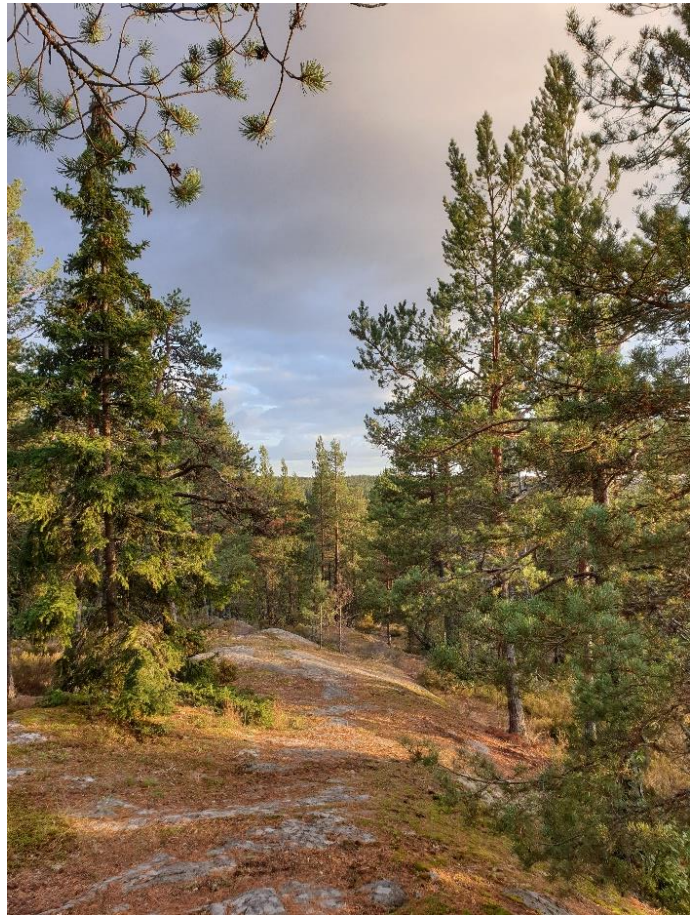

Kuva: Auringonlasku Nummelanharjulla. Nina Mujunen, LUMO-kuvituskilpailun satoa

Vihdin alueen metsät ovat pitkälti yksityisomistuksessa. Vihdin kunta omistaa metsää arviolta noin 1060 hehtaaria, joista varsinaista metsämaata on 945 hehtaaria.

Kunnan omistamasta metsämaasta kangastyypistä on 913 hehtaaria ja suotyyppistä 102 hehtaaria. Metsämaan lisäksi kunnan maihin kuuluu noin 48 hehtaaria kitumaata ja reilu hehtaari joutomaata.

Vihdin kunnan omistamilta metsämailta on kerätty kuviokohtaista tietoa vuosina 2015-2024 voimassa olleen metsänhoitosuunnitelman yhteydessä.

Kunnan omistamilla mailla on vuonna 2010 tehty METSO-kartoitus, jossa elinympäristöjä luokiteltiin METSO-ohjelman mukaisiin elinympäristötyyppeihin sekä arvoitettiin kohteiden soveltuvuutta METSO-ohjelmaan. Arvotuksessa huomioitiin monimuotoisuuden kannalta merkittävät rakennepiirteet ja muut tekijät, kuten vanha lehtipuusto, puuston erirakenteisuus, lahopuun määrä sekä jalopuut. Laajin ja yhtenäisin kunnan omistama metsäalue sijaitsee Pääkslahdessa, jossa on myös WWF:n perintömetsäkohteena suojeltu 25 hehtaarin kokoinen alue. ^[22]

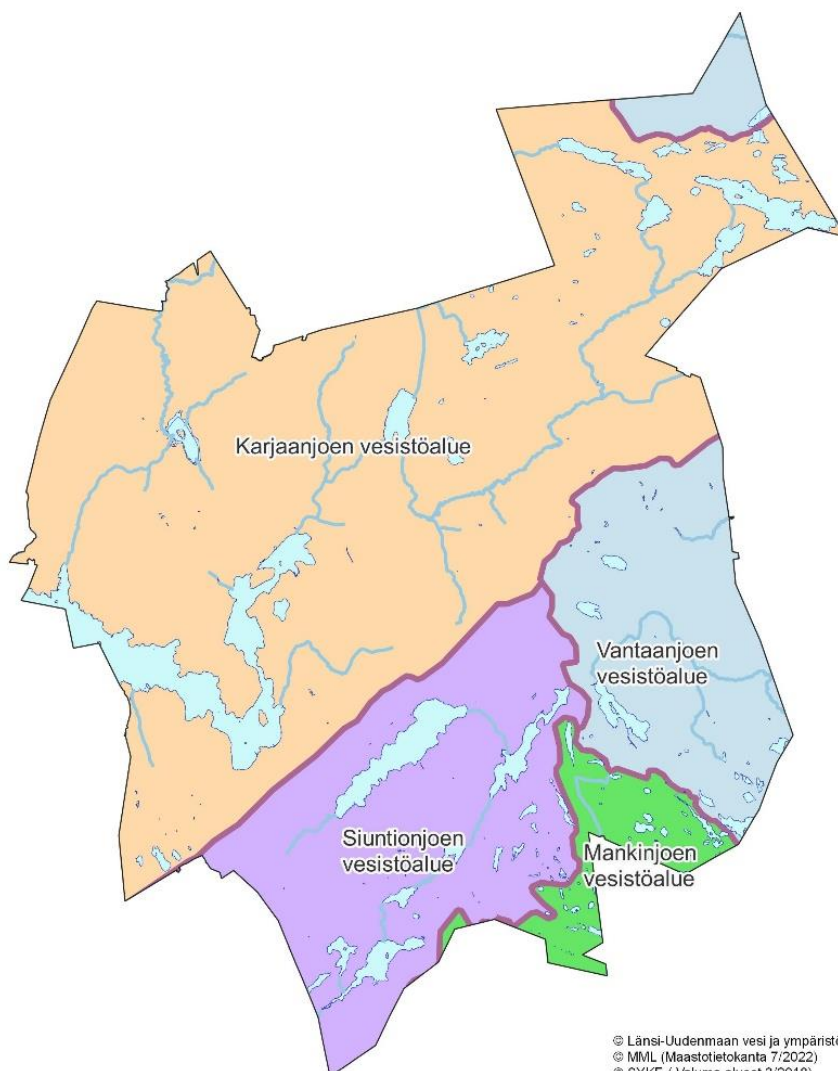
Pääkslahden alue on maastoltaan vaihteleva, kattaen karuja kalliomännikköjä, ranta-alueiden lehtolaikkuja, pienialaisia suokohteita ja jylhiä, paikoin pystysuoria, korkeita kalliomäkiä sekä niiden välissä olevia laaksoja. Suurin osa Pääkslahden metsistä on talousmetsiä, muutta osa on ollut jo pidempään hoitamaton. ^[22]

Vesistöt

Vihdin kunnan maisemaa luonnehtivat lukuisat vesistöt, joihin lukeutuu niin järviä, virtavesiä kuin lähteitä.

Vihti jakautuu neljään eri vesistöalueeseen. Lohjanharjun pohjoispuolinen alue kuuluu pääasiassa Karjaanjoen vesistöalueeseen ja harjun eteläpuolinen osa kunnasta pääosin Siuntionjoen ja Vantaanjoen vesistöalueisiin. Kunnan kaakkoisosassa Nuuksion alueelle ulottuu myös Mankinjoen vesistöalueen latvavesiä.

Vihdin vesistöt ovat osa laajempaa Kymijoen-Suomenlahden vesienhoitoaluetta.

Vesistöalueet Vihdissä. (Liite 3)
Lähde: LUVY, MLL, SYKE

Järvet

Järvet muodostavat noin 8% Vihdin kunnan pinta-alasta, kattaen noin 45 m² kokoisen alan. Vesistöihin lukeutuu 104 järveä ja lampea. Kunnan suurimmat järvet ovat Hiidenvesi, Enäjärvi ja Vihtijärvi.

Vihdin kunnan pintavesien seurantaohjelmassa (2022-2025) seurataan yhteensä 42 järven tilaa. Näistä järvistä Enäjärvi on toistaiseksi mukana vuosittain, Averia ja Hiidenvesi ovat mukana Hiidenveden yhteistarkkailussa ja suunnitelman mukaan Uudenmaan ELY-keskus osallistuu yhteensä 15 alueen järven seurantaan. Vuosittain seurantaan liitetään kaksi etukäteen nimeämätöntä kohdetta Vihdin kunnan kulloisenkin tarpeen mukaan.

Karjaanjoen vesistöön kuuluva Hiidenvesi on kalatalousalueen kannalta tärkeä alue ja 30,3 km² suuruisella pinta-alallaan Uudenmaan toiseksi suurin järvi. ^[12] Järvi on tyypiltään runsasravinteinen järvi, jossa ekologinen tila on luokiteltu tyydyttäväksi. ^[15]

Hiidenvesi muodostuu lukuisista lahtimaisista altaista, jotka vaihtelevat niin ominaisuuksiltaan kuin myös vedenlaadultaan. Salmien kautta yhdistyviin altaisiin lukeutuvat Vihdin alueella Kirkkojärvi, Mustionselkä, Kiihkelyksenselkä ja Nummelanselkä. Alueella on toistakymmentä saarta. ^[3]

Hiidenvettä kuormittaa erityisesti valuma-alueen hajakuormitus, koostuen valuma-alueen tuomasta kiintoaine- ja ravinnekuormituksesta. Järven kunnostustyöt ovat alkaneet jo vuonna 1995, jatkuen projektiluonteisesti tämän jälkeen. Hiidenvettä on kunnostettu aktiivisesti LUVY:n koordinoimassa kunnostushankkeessa. ^[3]

Karjaanjoen vesistöön kuuluu myös Nurmijärven ja Hyvinkään kunnanrajan lähellä sijaitseva Vihtijärvi, joka on 325 hehtaarin kokoisena myös Vihtijoen valuma-alueen suurin järvi. Tyypiltään järvi on vähähumuksinen ja vähäravinteinen ja sen ekologinen tila on hyvä. Karjaanjoen vesistöön kuuluu myös linnustoltaan arvokas Vanjärvi, joka kuuluu myös Natura 2000- ohjelmaan sekä valtakunnalliseen lintuvesien suojeluohjelmaan. Järvi on 130 hehtaarin suuruinen, sen ekologinen tila on tyydyttävä ja se on tyypiltään matala, ylirehevä järvi, jota kuormittavat maatalous sekä lähivaluma-alueen ravinteet. ^[12]

Siuntionjoen vesistöön kuuluva Enäjärvi on pinta-alaltaan 508 hehtaarin suuruinen ja sen keskisyvyys on 3,5 metriä. Enäjärvi on vesistön latvajärvi, joten sen vedenlaatu vaikuttaa vesistön muidenkin järvien tilaan. ^[15]

Enäjärvi on tyypiltään runsasravinteinen järvi ja sen ekologinen tila on luokiteltu välttäväksi. ^[15] Järven ekologista tilaa ja veden laatua on tarkkailtu 1960-luvulta lähtien ja järvi on yksi seuratuimmista järvistä Uudenmaan ELY-keskuksen alueella. Enäjärven varsinainen kunnostus alkoi vuonna 1993 ja on jatkunut aktiivisena sen jälkeen. Luonnostaankin rehevän Enäjärven tilaa on heikentänyt 1970-luvulle asti jatkunut jätevesikuormitus. ^[4]

Enäjärvellä keskitytään erityisesti sisäisen kuormituksen vähentämiseen ja siellä on meneillään kolmen vuoden (2022-2024) tehokalastusprojekti, jonka aikana järvestä pyritään poistamaan 75000 kiloa särkikalaa vuosittain.

Enäjärvestä alavirtaan sijaitseva Poikkipuoliainen kuuluu myös Siuntionjoen vesistöön. Poikkipuoliainen on 192 hehtaarin kokoinen, tyypiltään runsasravinteinen järvi, jonka ekologinen tila on välttävä. Poikkipuoliainen on luontaisestikin rehevä, mutta suuren ulkoisen kuormituksen myötä rehevyys on vuosien kuluessa kasvanut. ^[13]

Mankinjoen vesistöön kuuluva Iso-Parikas on 22 hehtaarin kokoinen kirkasvetinen ja melko hapanvetinen järvi, jonka veden laatua luonnehditaan erinomaiseksi. Iso-Parikkaasta kaakkoon, Vihdin kuntarajan tuntumassa sijaitsee niin ikään Mankinjoen vesistöalueeseen kuuluva järvi Suolikas, joka on myös kirkasvetinen eikä siinä esiinny juuri ollenkaan humusvaikutteisuuutta. Pääosin Nuuksion kansallispuiston puolella sijaitsevat Iso-Parikas ja Suolikas ovat molemmat merkittäviä. Kummankaan järven ekologista tilaa ei ole luokiteltu. ^[16]

Vantaanjoen vesistöön kuuluva Salmijärvi on 120 hehtaarin kokoinen runsasravinteinen järvi, joka on ekologiselta tilaltaan huono. Salmijärven tilaa kuormittaa niin sisäinen kuin ulkoinen hajakuormitus, kuten esimerkiksi maa- ja metsätaloudesta. ^[19]

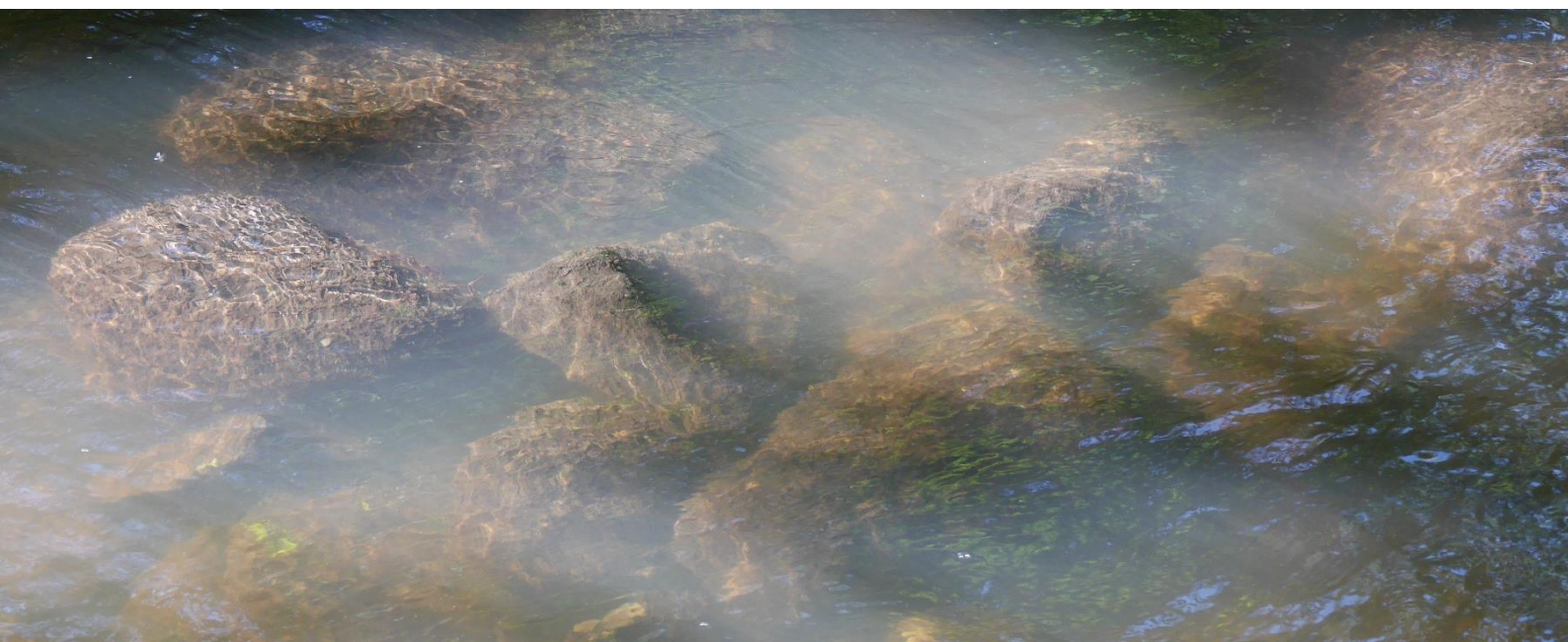
Kuva: Kirkonkylän rannassa. Nina Mujunen, LUMO-kuvituskilpailun satoa

Virtavedet

Vihdin alueella esiintyy runsaasti pohjavesivaroja, jotka purkautuvat lähteiden kautta virtavesiksi norojen ja purojen muodossa. Luonnontilaiset virtavedet tarjoavat monimuotoisen elinympäristön laajalle joukolle eliölajeja. Virtavesien biodiversiteettiä uhkaa erityisesti vesistöarakentaminen, joka on johtanut esimerkiksi alueen luontaisten vaelluskalakantojen taantumiseen ja jopa häviämiseen. Joki- ja purokohteita kunnostetaan Vihdissä aktiivisesti muun muassa Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry:n, Virtavesien hoitoyhdistys Virho ry:n, sekä lukuisten muiden toimijoiden toimesta, esimerkiksi osana erilaisia hankkeita. Kunnostuksissa parannetaan vaelluskalojen ohella myös muiden vesieläiden elinolosuhteita ja lisääntymismahdollisuuksia esimerkiksi poistamalla patoja ja palauttamalla vesistöjä lähemmäs luonnontilaa. ^[17]

Karjaanjoen vesistössä Vihtijoki muodostaa merkittävän virtaveden Vihdin alueella. Vihtijoki laskee Lapoosta Averiaan ja sen pituus on Lapoosta mitattuna 25,6 kilometriä. Vihtijoessa on lukuisia koskia, kuten Saukoinkoski, Haimoon Myllykoski, Levoinkoski, Kraatarinkoski, Maauimalankoski, Haukojankoski, Äijäkoski ja Lätinkoski. Vihtijoki latvahaaroinen on jaettu kolmeen eri vesimuodostumaan, josta kaikkien ekologinen tila on hyvä. Joessa on useita patoja, jotka ovat estäneet kalojen nousun. Esteitä on viime vuosina korvattu kalojen nousun mahdollistavilla ratkaisulla, kuten luonnonmukaisilla pohjakynnyksillä ja ohitusuomilla. ^[17]

Toinen merkittävä Karjaanjoen vesistöön kuuluva joki Vihdissä on Vanjoki eli Karjaanjoki, joka laskee Karkkilan Pyhäjärvestä Vanjärven kautta Hiidenveteen. Valtaosa joen koskialueista sijaitsee sen yläjuoksulla. Vihdin puolella Vanjoessa on vain muutamia virta-alueita. ^[17]

Kuva: Markku Oksanen, LUMO-kuvituskilpailun satoa

Siuntionjoen vesistöalueella Siuntionjoki toimii vesistön keskeisenä virtavetenä ja vaelluskalojen vaellustienä sekä lisääntymisalueena. Siuntionjoki alkaa Enäjärvestä ja laskee Suomenlahteen kuuluvaan Pikkalanlahteen ja on kokonaisuudessaan noin 48 kilometriä pitkä. Siuntionjoki on yksi Uudenmaan alueen parhaiten luonnontilassa säilyneistä joista. Joen ekologinen tila on tyydyttävä ja sitä kuormittavat maanviljely, metsätalous sekä haja-asutuksen rehevöitymistä aiheuttavat ravinteet. ^[16]

Siuntionjoella on käynnissä Siuntionjoki 2030 -hanke, jonka tavoitteena on parantaa Siuntionjoen taimenen elinolosuhteita. Toimintatapoja hankkeessa ovat muun muassa vaellusesteiden poisto, taimenen elinalueiden kunnostus sekä vesistöön päätyvän ravinne- ja kiintoainekuorman vähentäminen. ^[13]

Mankinjoen vesistön yläjuoksulla, Nuuksion järviylängöllä sijaitseva Myllypuro laskee Suolikas -järvestä Nuuksion Pitkäjärveen. Yhdeksän kilometrin pituisena Myllypuro on Nuuksion kansallispuiston suurin lampia yhdistäviä puro. Myllypuron ekologinen tila on hyvä. Purossa on aiemmin ollut luonnonvarainen taimenkanta, joka on ilmeisesti hävinnyt 2000-luvulla. Omaleimainen piirre Myllypurolle on ollut perinneympäristöjen läheisyys, koostuen pienistä rinneniityistä ja -pelloista murrosjokilaaksoissa ja niiden reunamilla. Myllypuroa ja siihen laskevia sivuhaaroja on ennallistettu useassa vaiheessa. ^[17]

Vantaanjoen vesistössä Härkälänjoki ja pieni alue Keihäsjokea sijaitsevat Vihdin alueella. Härkälänjoki alkaa Salmijärvestä ja yhtyy Lepsämänjokeen. Keihäsjoki alkaa Keihäsjärvestä, joka sijaitsee Lopen kunnassa, ja laskee Kytäjokeen Hyvinkäällä. Härkälänjoki on luokiteltu ekologiselta tilaltaan välttäväksi, Keihäsjoki hyväksi. ^[17]

Lähteet

Vihdin alueella on lähteitä etenkin harjualueiden, kuten ensimmäisen Salpausselän eli Lohjanharjun-Nummelanharjun sekä Vihtijärven alueen halki ulottuvan toisen Salpausselän liepeillä. Ensimmäisen ja toisen Salpausselän alueilla sijaitsevia lähdeluontokohteita on kartoitettu Vihdissä vuosina 2022 ja 2023 Uudenmaan ELY-keskuksen tilauksesta. Näissä kartoituksissa on löytynyt toistaiseksi noin nelisenkymmentä erillistä lähdekohdetta. Valtaosa kohteista on paikallisesti arvokkaita kohteita, jotka ovat usein pienialaisia tai ihmistoiminnan heikentämiä. Joukossa on kuitenkin myös muutamia maakunnallisesti ja jopa valtakunnallisesti arvokkaita kohteita, joissa esiintyy merkittäviä luontoarvoja. ^[17]

Perinnebiotoopit ja uuselinympäristöt

Perinnebiotoopit ovat karjatalouden muovaamia elinympäristöjä, kuten esimerkiksi niittyjä, ketoja sekä hakamaita, joissa esiintyy harvinaista niittykasvillisuutta sekä hyönteisiä. Kaikki perinnebiotoopit ovat uhanalaisia. Perinnebiotooppien avoimena pysyminen on elinympäristön elinehto ja suurin uhka onkin umpeenkasvu. Perinnebiotooppien hoidossa keskitytään näin ollen pitkälti elinympäristöjen avoimena pitoon, joka tapahtuu muun muassa laidunnuksen, niittojen sekä raivauksien avulla. ^[17]

Valtakunnallinen perinnebiotooppien inventointi on alun perin tehty Metsähallituksen ja ELY-keskuksen toimesta 1990-luvulla ja uusittu vuosina 2018-2022. Metsähallituksen aineistojen mukaan Vihdissä on 18 perinnebiotooppikohtetta, joista osa on hoidon piirissä. Perinnebiotooppikohteita on ennallistettu muun muassa HELMI-rahoituksen avulla, ja niiden hoitoa ylläpidetään maatalousluonnon ja maiseman hoitosopimuksien kautta. ^[5]

Uuselinympäristöt ovat ihmistoiminnan seurauksena muodostuneita elinympäristöjä, jotka ovat muovautuneet vaatelialle lajeille sopiviksi. Uuselinympäristöjä ovat esimerkiksi radanpientareet, lentokentät sekä mahdollisesti myös viherkatot. Vihdin kunnan alueella esiintyy uuselinympäristöjä erityisesti harjulla Hanko-Hyvinkää -junaradan ja valtatie 25 varrella. ^[17]

Metsähallituksen aineistojen perusteella Vihdin alueella on kaksi kartoitettua, valtakunnallisesti merkittävää uuselinympäristöä; keto Hiidenmäen junaradan varrella sekä Nummelan lentokentän laajempi kokonaisuus. Molempia uuselinympäristöjä on hoidettu HELMI-rahoituksella ELY-keskuksen toimesta. ^[5]

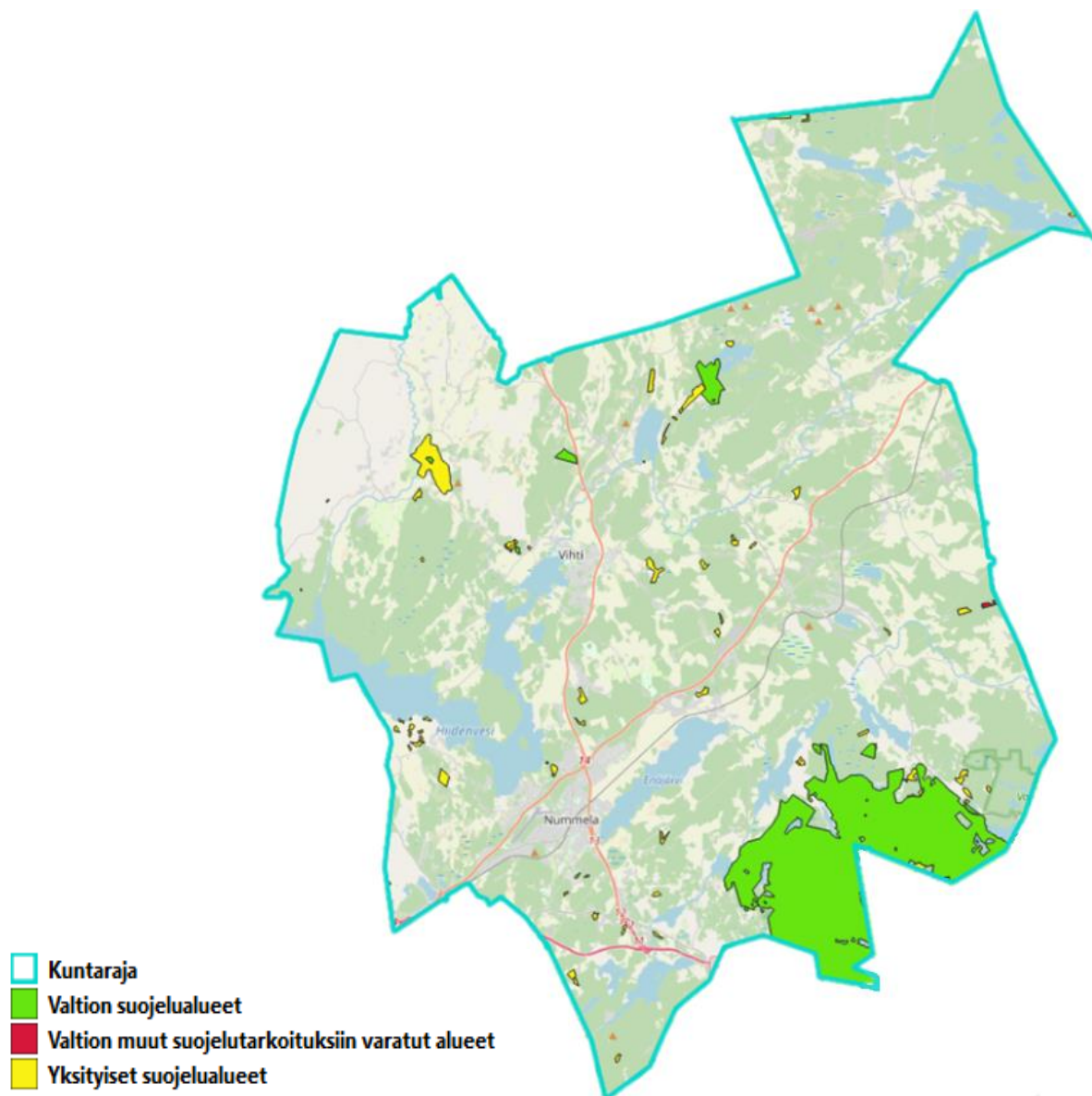

Kuva: Silva Kivikangas, LUMO-kuvituskilpailun satoa

Suojelualueet

Luonnonsuojelualueita perustetaan joko viranomaisen tai maanomistajan aloitteesta. Maanomistajat voivat itse tehdä aloitteen luonnonsuojelualueen perustamisesta tai vaihtoehtoisesti antaa suostumuksensa ELY-keskuksen tekemään suojeluehdotukseen.

Vihdin suojelualueet koostuvat pääosin Natura 2000-alueista sekä yksityisesti suojelluista alueista. Kunnan alueella sijaitsee 59 yksityistä suojelualueutta, 3 valtion omistamaa suojelualueutta sekä 2 valtion muihin suojelutarkoituksiin varattua aluetta (tilanne 18.8.2023). [28]

Kartta 1, Vihdin alueen suojeluverkosto. Suurempi resoluutio liitteenä (liite 3). [28]

Natura-alueet

Vihdin kunnan alueella sijaitsee kolme NATURA 2000-verkoston aluetta; Vanjärven, Märjätienmäen ja Laukkamäen (FI0100041 SAC), Konianvuoren (FI0100039 SAC) sekä Nuuksion (FI0100040 SAC/SPA) NATURA-alueet.

Vanjärven, Märjätienmäen ja Laukkamäen Natura-alue koostuu Vanjärven lintuvedestä sekä Märjätienmäen ja Laukkamäen kallio- ja lehtoalueista. Alue sijaitsee Vihdin luoteisosassa.

Vanjärven valtakunnallisesti arvokas lintuvesikohde on tyypiltään erittäin rehevä järvi, jonka lintulajimäärä suhteessa pinta-alaan on huomattavan korkea. Järvi on myös merkittävä levähdyspaikka lintujen kevätmuuton aikana. Vanjärveä on hoidettu muun muassa Ympäristöministeriön HELMI-rahoituksella ja siellä on suoritettu hoitotoimenpiteinä hoitokalastuksia.

Märjätienmäki on luontotyyppiltään keskiravinteinen silikaattikallio, jossa esiintyy vaateliaita sammal- ja putkilokasvilajeja. Jyrkänteen laidalla esiintyy hyvin edustavaa, metsälehmusvaltaista lehtoa, jonka kenttäkerros koostuu edustavien kallionaluslehtojen kasvillisuudesta, kuten lehto-orvokista, lehtokuusamasta ja mustakonnanmarjasta. Iäkkäässä lehdossa on varsin runsaasti lahoppua ja se voidaan luokitella raviini- ja rinnelehdoksi, jotka ovat Suomessa harvinaisia. ^[6]

Laukkamäki on luontotyyppiltään Märjätienmäen lailla keskiravinteinen silikaattikallio. Edustavimmillaan Laukkamäki on lounaisosan jyrkänteellä, jossa esiintyy vaateliasta kallioketolajistoa, kuten kangasajuruhoa, ruoholaukkaa sekä ketokäenminttua. Edustavan jyrkänteen juurella esiintyy raviini- ja rinnelehdoksi luokiteltavaa, edustavaa lehtoa, jossa lehtivalentainen puusto koostuu uhanalaisesta vuorijalavasta, saarnesta sekä vaahteroista. Kenttäkerroksen vaateliaassa lajistossa esiintyy muun muassa lehto-orvokkia, pähkinäpensasta sekä jänönsalaattia. ^[6]

Kuva: Amanda Collanus, LUMO-kuvituskilpailun satoa

Konianvuoren Natura-alue sijaitsee Vihdin pohjoisosassa Moksjärven lounaisrannalla ja koostuu laajasta kallio- ja metsäalueesta. Alueen metsä on vaihtelevan ikäistä. Vanhoissa metsissä puusto on mänty- ja kuusivaltaista, aluskasvillisuudeltaan lehtomaista aluetta, jossa esiintyy runsaasti lahoppua ja siitä riippuvaisia lajeja. Nuoremmat metsät koostuvat sekametsistä, valtapuinaan haapa, raita sekä lehmus. Alueella esiintyy myös hiidenkirnumainen muodostuma. [7]

Nuuksion Natura-alue sijaitsee Vihdin, Espoon ja Kirkkonummen rajamailla koostuen 5644 hehtaarin suuruisesta alueesta, josta noin 3325 hehtaaria sijaitsee Vihdin kunnan alueella. Vihdin kunnan puolella sijaitseva Natura-alue rajautuu Espoon kaupungin rajaan Kattilantien varrella, alueen hiidenkirnun kohdalla. [8]

Nuuksion Natura-alue muodostaa eteläisimmän suomen suurimman, tärkeimmän ja yhtenäisimmän taigaluonnon suojelualueen. Aluetta leimaakin erityisesti sen metsät, koostuen havumetsistä kuten kuivista kalliomänniköistä sekä tuoreista kuusimetsistä. Metsäisiä soita esiintyy erityisesti murrosjokilaaksojen pohjilla.

Suurin osa alueen metsistä on ollut talouskäytössä pidemmän aikaa, mutta alueen rauhoituksen myötä luonnontilaisen metsän määrä kasvaa. Kallioperän rikkonaisuuden myötä kenttäkerroksen kasvillisuus on yleisesti pienipiirteistä ja mosaiikkimaista. Vaihtelevuutta Nuuksion luontoon tuovat sen lukuisat järvet ja lammet, rehevämät metsät murrosjokilaaksojen rinteillä sekä uhanalaiseksi luokiteltavat perinnebiotoopit. [8]

Laaja-alaisena kokonaisuutena alueella on merkitystä eteläborealisille metsälinnuille kuten pöllöille, metsoille sekä tikoille. Nuuksion kansallispuiston lajisto painottuu metsälajistoon ja alueella on tavattu huomattava määrä niin uhanalaisia ja silmälläpidettäviä kasvi- ja eläinlajeja kuin myös monia EU:n luontodirektiivin (liite II) ja lintudirektiivin (liite I) lajeja.

Nuuksion suojelun yhtenä tarkoituksena on luonnon ennallistaminen. Alueen luontoa ollaan hoidettu muun muassa Metsähallituksen tekemien pienialaisten ennallistamispoltojen kautta. [8]

Tavoitteet ja toimenpiteet

Ohjelmalle on asetettu viisi tavoitetta, joiden avulla katsotaan, että ohjelman kolme päämäärää (s.4) toteutuvat vuoteen 2030 mennessä.

Jokaiselle tavoitteelle on asetettu toimenpiteitä. Toimenpiteiden tueksi on kirjattu tarpeen mukaan toteutuskeinot, aikataulu, päävastuutaho sekä mahdollisuuksien mukaan mittareita.

Mikäli asiasta ei muutoin mainita, kohdistuvat tavoitteet ja toimenpiteet vain kunnan omistamille maa-alueille

Vihdin kunnan LUMO-ohjelman viisi tavoitetta ovat:

1. Luonnon monimuotoisuus huomioidaan läpileikkaavasti kunnan toiminnassa
2. Luontotyyppien ja lajien elinympäristöjä turvataan ja paikallista monimuotoisuutta kehitetään
3. Vesistöjen ja pienvesistöjen tilaa parannetaan
4. Metsäluonnon tila kunnan omistamissa metsissä paranee
5. Lisäämme tietoisuutta luonnon monimuotoisuudesta ja tuemme paikallisen luontosuhteen kehittymistä

Kuva: Ari Lindholm, LUMO-kuvituskilpailun satoa

Tavoite 1: Luonnon monimuotoisuus huomioidaan läpileikkaavasti kunnan toiminnassa

Toimenpide 1.1: Vihdin kunta liittyy luontoviisaat kunnat-verkostoon.

Luontoviisaat kunnat -verkosto on tavoitteellinen toimintatapa luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi. Verkostoon kuulumisen yhteydessä perustetaan myös kunnan monimuotoisuustyön ohjausryhmä, joka myös vastaa LUMO-ohjelman seurannasta. Ohjausryhmä kokoontuu vähintään kahdesti vuodessa. Verkosto tavoittelee luontokadon hillintää sekä linjauksia, joilla kunta uskottavasti sitoutuu vähentämään oman toimintansa luontoa heikentäviä vaikutuksia ja edistämään luonnon monimuotoisuutta. Kunnalla on neljä vuotta aikaa täyttää Luontoviisaat kunnat -verkoston kriteerit. [Linkki kriteereihin](#)

Verkoston myötä kunta sitoutuu verkoston kriteereihin ja monimuotoisuuden vaaliminen on tavoitteellista.

Aikataulu: 2023-2027, jonka jälkeen jatkuva
Päävastuu: Ympäristönsuojelu

Toimenpide 1.2: LUMO-ohjelmalle perustetaan ulkopuolinen seurantaryhmä

Perustamme erillisen LUMO-seurantaryhmän. Ryhmän jäseniksi pyydetään paikallisia asiantuntijajärjestöjä ja muita paikallisesti merkittäviä tahoja. Ohjausryhmä kokoontuu kerran vuodessa, jolloin heille esitellään ohjelman edistyminen.

Aikataulu: jatkuva
Päävastuu: Ympäristönsuojelu

Toimenpide 1.3: Kaavoitus perustuu riittävään laajoihin luontoselvityksiin, joissa huomioidaan erityisesti arvokkaat luontokohteet.

Keino: Ympäristönsuojeluyksikkö kommentoi suunniteltujen ja laadittujen luontoselvitysten sisältöä.

Aikataulu: jatkuva
Päävastuu: Kaavoitus, Ympäristönsuojelu

Toimenpide 1.4: Huomioimme luonnon monimuotoisuuden säilymisen, viherverkostot ja ekologiset käytävät kaavoitustyössä.

Keino: Monimuotoisuudelle arvokkaat alueet, kuten arvokkaat luontokohteet ja uhanalaisten lajien elinympäristöt osoitetaan kaavoissa suojelualuevarauksin SL tai LUO-merkinnöin.

Aikataulu: jatkuva
Päävastuu: Kaavoitus

Keino: Asemakaavoituksessa ja katusuunnittelussa huomioidaan riittävä viheralueiden määrä ja jätetään teiden varsille viheralueita.

Aikataulu: jatkuva
Päävastuu: Kaavoitus ja kunnallistekniikka

Toimenpide 1.5. Maankäyttösopimuksissa huomioidaan alueen luontoarvot

Keino: Virkistysalueiden maankäyttösopimuksia laadittaessa tarkastellaan kunnan mahdollisuutta hankkia alueet omistukseensa.

Aikataulu: jatkuva
Päävastuu: Maankäyttö

Keino: Maankäyttösopimuksissa tarkastellaan tarvetta lisätä luontoarvoihin liittyviä huomioita tai velvoitteita.

Aikataulu: jatkuva
Päävastuu: Maankäyttö

Toimenpide 1.6. Kunnan luontotietojen paikkatietoaineistot saatetaan ajan tasalle ja helposti käytettävään muotoon

Keino: Luontoselvitykset ja muut merkittävät aineistot viedään kunnan sisäiseen paikkatietojärjestelmään ja mahdollisesta näin tiedon saavutettavuus ja helppokäyttöisyys.

Aikataulu: jatkuva
Päävastuu: Mittaus- ja paikkatietopalvelut, Ympäristönsuojelu

Keino: Kunnan sisäisiä paikkatietoaineistoja ylläpidetään ja päivitetään tarpeen mukaan.

Aikataulu: jatkuva
Päävastuu: Mittaus- ja paikkatietopalvelut, Ympäristönsuojelu

Keino: Vihdin kunnalle haetaan oikeudet Lajitietokeskuksen viranomaisportaaliin, jota ylläpitää LUOMUS. Aineistoa käyttäviä henkilöitä perehdytetään ja tuetaan sivuston käytön kanssa.

Aikataulu: 2023-2024, jonka jälkeen jatkuva
Päävastuu: Ympäristönsuojelu

Keino: Tarkastellaan kunnan julkisen paikkatietojärjestelmän luontotietoaineistoja ja sen kehitysmahdollisuuksia tarpeen ja tarkoituksenmukaisuuden mukaan

Aikataulu: jatkuva
Päävastuu: Mittaus- ja paikkatietopalvelut, Ympäristönsuojelu

Toimenpide 1.7. Varmistetaan keskusta-alueiden monimuotoisuus

Keino: Otetaan käyttöön viherkerroin -työkalu osana asemakaavoitusta

Viherkerroin on työkalu, joka kuvastaa tontin tai korttelin vihertehokkuutta. Vihertehokkuus tarkoittaa esimerkiksi sitä kuinka paljon tontilla on erilaisia kasvillisuuspintoja tai sadevesiä viivyttäviä elementtejä suhteessa tontin pinta-alaan. Kaikilla viherelementeillä on oma painotuksensa, jotka tahollaan ohjaavat viherkertoimen tulosta. Viherkertoimen avulla lisätään ja säilytetään rakennetun ympäristön vehreyttä ja kasvillisuuden peittämiä pintoja. Tällä on keskeinen merkitys kaupunkiluonnon monimuotoisuudelle ja sen kaupunkiympäristön kykyyn sopeutua ilmastonmuutokseen. Vehreä kaupunkiympäristö auttaa hulevesien hallinnassa ja hiilensidonnassa sekä tukee kuntalaisten hyvinvointia ja kosketusta luontoon.

Aikataulu: 2024, jonka jälkeen aktiivinen
Päävastuu: Kaavoitus, Rakennusvalvonta

Tavoite 2: Luontotyyppien ja lajien elinympäristöjä turvataan ja paikallista monimuotoisuutta kehitetään

Toimenpide 2.1.: Huomioimme viheralueiden hoitotoimenpiteiden vaikutukset luontoarvoihin

Keino: Huomioimme luonnon monimuotoisuuden viheralueiden suunnittelussa suosimalla hallittua hoitamattomuuden periaatetta soveltuvilla alueilla.

Hallitulla hoitamattomuuden periaatteella tarkoitetaan menetelmää, jossa luonnon hoitotöitä tehdään harvemmin ja harkiten. Keinoja voi olla esimerkiksi nurmikoiden leikkuuvälien pidentäminen, lahopuiden jättäminen metsään ja luontaisen kasvillisuuden suosiminen. Hallittu hoitamattomuus toteutetaan viheralueilla niin, että kuntalaisten turvallisuus huomioidaan, eikä esimerkiksi vaarallisia lahopuita jätetä kulkuväylille. Hallittu hoitamattomuus tarjoaa paitsi taloudellisia säästöjä niin myös tilaa luonnon monimuotoisuudelle.

Aikataulu: jatkuva
Päävastuu: Viherpalvelut

Keino: Ajoitamme paahteisten pientareiden niiton ketokukkien siementen tuuleentumisen jälkeiseen aikaan

Pientareiden niittoa tarkastellaan ja myöhäisempää niittoa pilotoidaan määrätyillä alueilla. Luontainen niittykasvillisuus, heinät ja pensaat tarjoavat muun muassa pölyttäjille, hyönteisille sekä linnuille elinympäristöjä sekä lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Erityisesti viljeltyjen peltujen varrella monimuotoiset pientareet vaikuttavat peltujen tuottavuuteen. Niitoissa otetaan huomioon kuntalaisten ja liikenteen turvallisuus.

Aikataulu: Pilotointi 2024-2026, jonka jälkeen tarkastelu
Päävastuu: Viherpalvelut
Mittari: km

Keino: Keskusta- ja puistoalueilla vaalitaan vanhoja puita ja säilytetään puut niin pitkään kuin turvallisuuden kannalta on mahdollista.

Vanhat puut tarjoavat elinympäristöjä sekä ravintoa lukuisille hyönteisille ja linnuille.

Aikataulu: jatkuva
Päävastuu: Viherpalvelut

Keino: Suosimme pölyttäjille tärkeiden raitojen ja muiden pajujen esiintymistä viheralueilla ja ylläpidämme kasvillisuuden kerroksellisuutta.

Erytisesti pajut tarjoavat keväisin ravintoa monille hyönteisille. Erikorkuisten kasvien avulla luontoon muodostuu kerroksellisuutta, joka osaltaan lisää luonnon monimuotoisuutta, mutta myös tarjoaa eläimille ja hyönteisille sopivia elinympäristöjä ja ravintoa. Kerroksellisen kasvillisuuden avulla luodulla suojavyöhykkeellä voidaan myös hillitä liikenteen pienhiukkaspäästöjä.

Aikataulu: jatkuva
Päävastuu: Viherpalvelut
Mittari: Istutusryhmien määrä

Kuva: Jokikunta. Ari Lindholm, LUMO-kuvituskilpailun satoa

Toimenpide 2.2: Edistämme alueellista monimuotoisuutta

Keino: Paahteisten uuselympäristöjen muodostumista ja säilymistä edistetään siten, ettei hiekkapohjaiselle maaperälle lähtökohtaisesti lisätä maa-ainesta ja kylvetä siemeniä, vaan alueelle annetaan kehittyä luontainen niittylajisto.

Aikataulu: jatkuva
Päävastuu: Viherpalvelut
Mittari: Kohteiden lukumäärä

Keino: Hiidenrannan lammaslaidun
Kesällä 2023 perustetulla laidunalueella pyritään edistämään laidunalueen monimuotoisuusarvoja. Kohteen kasvillisuus ja vieraslajimäärä on kartoitettu ennen ensimmäistä laidunkautta ja kartoituskerta toistetaan keväällä 2029. Kohteen kasvillisuuden kehityksestä sekä vieraslajien määrän kehityksestä tehdään seurantaraportti ohjelmakauden päättymisen yhteydessä.

Aikataulu: 2023-2030
Päävastuu: Viherpalvelut, Ympäristönsuojelu
Mittari: Vieraslajiesiintymän seuranta, muutokset kasvillisuudessa

Keino: Lemmenheiton maisemapelto
Perustamme maisemapellon, jonne istutetaan luonnon monimuotoisuudelle ja virkistyskäytölle suotuisia lajeja.

Aikataulu: 2024, jonka jälkeen jatkuva
Päävastuu: Viherpalvelut
Mittarit: projektin toteutus

Toimenpide 2.3: Vieraslajien poistoa tehdään järjestelmällisesti kunnan omistamilla mailla ja kuntalaisten osaamista ja osallistumista vieraslajitorjunnassa vahvistetaan

Keino: Tieto vieraslajeista on ajantasaista ja helposti saatavilla.

Aikataulu: jatkuva

Päävastuu: Ympäristönsuojelu

Keino: Vieraslajien torjunnasta laaditaan oma ohje

Aikataulu: 2024

Päävastuu: Ympäristönsuojelu

Keino: Ympäristönsuojeluyksikkö järjestää vuosittain vieraslajitalkoot, johon kuntalaiset kutsutaan mukaan.

Aikataulu: 2024-2030

Päävastuu: Ympäristönsuojelu

Mittari: Vieraslajiesiintymien seuranta ja dokumentointi

Keino: Vihdin kunta osallistuu vuosittain valtakunnalliseen vieraslajien torjuntatyöhön Soolotalkoot -kampanjan kautta. Talkoissa tarjotaan kuntalaisille työkalut ja keinot torjua haitallisia vieraslajeja määrätyillä alueilla. Soolotalkoiden hoitokohteet määritellään vuosittain, aikaisemmin hoidettuja kohteita priorisoidaan.

Aikataulu: 2024-2030

Päävastuu: Viherpalvelut, Ympäristönsuojelu

Mittari: Pois vietyt säkit ja vieraslajiesiintymien seuranta ja dokumentointi

Keino: Tarjoamme kouluille ja järjestöille tarvittavia työvälineitä vieraslajien poistoon sekä mahdollisuuden vieraslajijätteen poiskuljetukselle kunnan toimesta.

Aikataulu: Jatkuva, tarpeen mukaisesti

Päävastuu: Viherpalvelut

Mittari: Yhteydenotot, vieraslajiesiintymien seuranta ja dokumentointi

Tavoite 3: Vesistöjen ja pienvesistöjen tilaa parannetaan

Toimenpide 3.1.: Edistetään uhanalaisten vesi- ja rantalajien ja luontotyyppien säilymistä ja ennallistamista

Keino: Yhteistyön jatkaminen

Jatkamme tiivistä yhteistyötä alueellisten toimijoiden kanssa, kuten esimerkiksi Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry:n ja Siuntionjoen latvajärvien suojeluyhdistys ry:n kanssa.

Aikataulu: jatkuva

Päävastuu: Ympäristönsuojelu

Mittari: Meneillä olevat projektit

Keino: Jätämme ranta-alueille pajukkoa ja muuta kasvillisuutta, joka hidastaa ravinteiden valumista vesistöihin.

Aikataulu: jatkuva

Päävastuu: Viherpalvelut

Keino: Vesistöjen seurantaohjelma

Vesistöjen seurantaohjelmalle laaditaan loppukooste ja uusi seurantaohjelma.

Aikataulu: jatkuva

Päävastuu: Ympäristönsuojelu

Mittarit: Laatuparametrien seuranta

Keino: Tarkastamme järjestelmällisesti ranta-alueiden jätevesijärjestelmiä

Kunnan toimesta osoitetaan vuosittain alue tai alueita, joihin keskitetään tarkastus- ja neuvontakäyntejä.

Aikataulu: 2024-2030

Päävastuu: Ympäristönsuojelu

Mittari: Suoritetut tarkastuskäynnit

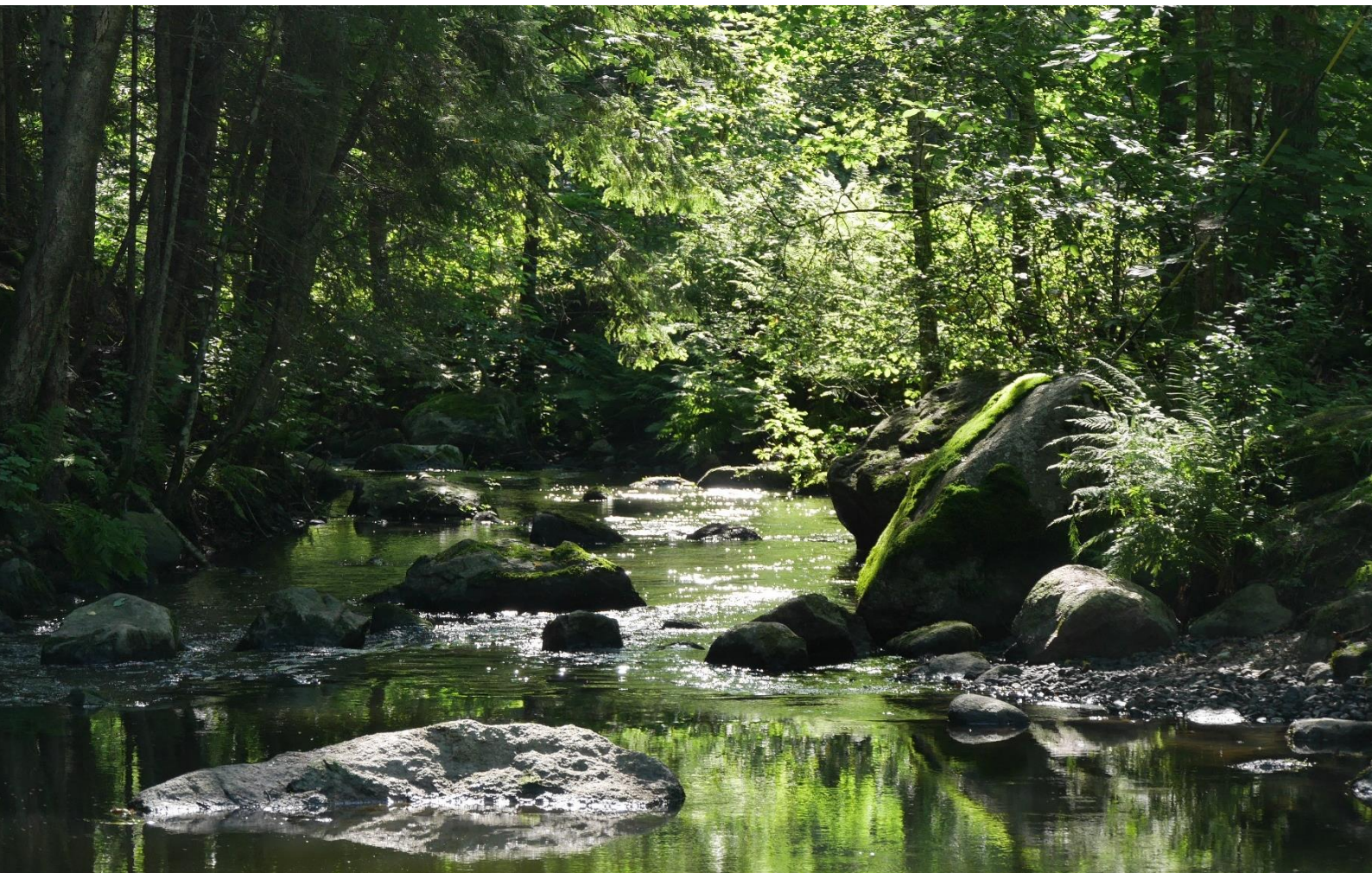
Keino: Vihdin kunnan hevostalliohje päivitetään ja hevostallien kuormitusta ympäristöön valvotaan

Aikataulu: 2023, jonka jälkeen jatkuva
Päävastuu: Ympäristönsuojelu
Mittari: Suoritetut tarkastuskäynnit

Keino: HULEVET

HULEVET on hanke, jossa hulevesien hallinnan toimintamallin jalkautetaan ja siihen kuuluville yhteistyökunnille tarjotaan tietoa ja koulutusta hulevesien hallinnan parhaista käytännöistä. Vihdin kunta kuuluu hankkeen yhteistyökuntiin.

Aikataulu: 2023-2025
Päävastuu: Ympäristönsuojelu, LUVY

Kuva: Palakoski. Markku Oksanen, LUMO-kuvituskilpailun satoa

Tavoite 4: Metsäluonnon tila kunnan omistamissa metsissä paranee

Toimenpide 4.1.: Huomioimme luonnon monimuotoisuuden vuonna 2024 voimaan tulevassa metsänhoitosuunnitelmassa

Keino: Ympäristösuojeluyksikkö osallistuu tulevan metsänhoitosuunnitelman laatimiseen luonnon monimuotoisuuden osalta.

Aikataulu: 2024, jonka jälkeen voimassa
Päävastuu: Viherpalvelut

Toimenpide 4.2.: Lisäämme lahopuun määrää kunnan omistamissa metsissä

Keino: Hoitotoimien yhteydessä lisäämme lahopuun määrää metsissä jättämällä hakkuualueelle mahdollisuuksien mukaan kuolleita puita ja lehtipuista 2-5 metrin korkuisia tekopötkelöitä.

Aikataulu: jatkuva
Päävastuu: Viherpalvelut
Mittarit: kappalemäärä

Keino: Lahopuupuisto
Kunnan puistojen monimuotoisuuden lisäämiseksi perustetaan kunnan maille ulkoilijoille turvallinen lahopuupuisto. Puiston tarkempi sijainti määritellään myöhemmin, mutta tulevassa sijainnissa huomioidaan alueen jo olemassa olevat luontoarvot. Lahopuupuiston toteutuskeinoina voi olla esimerkiksi olemassa olevien lahopuiden vaaliminen, lahopuun hallittu lisääminen sekä risuaitojen teko.

Aikataulu: 2024-2026
Päävastuu: Viherpalvelut, Ympäristönsuojelu
Mittarit: Lahopuun määrä, tehdyt toimenpiteet

Toimenpide 4.3.: METSO-kartoituksen tarkastelu

Keino: Tarkastellaan yhdessä valvontaviranomaisen kanssa mahdollista suojelualuetta, joka sijoittuisi kunnan omistamille maille esimerkiksi Pääkslahden alueelle.

Mahdollisen suojelun yhteydessä aloitetaan projektiluonteinen seuranta koskien alueen monimuotoisuuden tilan kehitystä. Seuranta toteutetaan kunnan toimesta. Seurantaindikaattorit määritellään tulevan projektin yhteydessä.

Aikataulu: 2024-2030
Päävastuu: Viherpalvelut, Ympäristönsuojelu
Mittarit: Määritellään projektin yhteydessä

Tavoite 5: Lisäämme tietoisuutta luonnon monimuotoisuudesta ja tuemme paikallisen luontosuhteen kehittymistä

Toimenpide 5.1.: Vahvistamme ympäristöasioiden viestintää ja huomioimme kuntalaisten saavutettavuuden.

Keino: Viestintäsuunnitelma
Kehitämme ympäristönsuojelun viestintäsuunnitelman.

Aikataulu: 2024-2025, jonka jälkeen jatkuva
Päävastuu: Ympäristönsuojelu

Keino: Ohjeet ja julkaisut
Laadimme ohjeita ja julkaisuja, jotka tukevat yleisön tietoisuuden lisäämistä. Tiedotus kohdistetaan erityisesti yksityisille toimijoille ja yrityksille.

Aikataulu: jatkuva
Päävastuu: Ympäristönsuojelu

Keino: Retkiopas
Laadimme retkioppaan, jossa kerrotaan Vihdin luonnosta ja mahdollisista ulkoilualueista. Retkiopas toteutetaan mahdollisuuksien mukaan yhdessä paikallisten luontoyritysten kanssa.

Aikataulu: 2024
Päävastuu: Ympäristönsuojelu

Keino: Tuemme alueellisia toimijoita tiedotuksessa.

Aikataulu: jatkuva
Päävastuu: Ympäristönsuojelu

Toimenpide 5.2.: Huomioimme opetuksen merkityksellisyyden luontosuhteen kehittämisessä

Keino: Esittelemme vuosittain luonnon monimuotoisuutta Vihdin lukion biologian Ekologia ja ympäristö -opintojakson tunneilla

Aikataulu: 2024-2030, lähtökohtaisesti keväisin
Päävastuu: Ympäristönsuojelu, Vihdin lukio
Mittarit: Kunnan tekemät lukiokäynnit

Keino: Lukion lähettilästoiminta

Aloitetaan yhteistyössä lukion kanssa lähettilästoiminta, jossa lukiolaiset voivat osana opintojaan opettaa alakoululaisille luonnon monimuotoisuudesta ja mahdollisesti myös ohjata ja opastaa alakoululaisia monimuotoisuuden havainnoinnissa.

Aikataulu: 2024-2030, Luonnon lumo-työkurssin tai muun sopivan työkurssin yhteydessä

Päävastuu: Ympäristönsuojelu, Vihdin lukio

Mittarit: Lukiolaisten tekemät kummikäynnit

Toimenpide 5.3. Lisäämme kuntalaisten luontotietoa ja kannustamme liikkumaan luonnossa

Keino: Vuosittainen luontoretki

Järjestämme vuosittain kuntalaisille suunnatun luontoretken. Valittu retkikohde määritellään vuosittain ja retken järjestämisessä suositaan sidosryhmäyhteistyötä paikallisten järjestöjen kanssa.

Aikataulu: 2024-2030

Päävastuu: Ympäristönsuojelu

Keino: Vuosittainen tapahtuma

Järjestämme vuosittain innostavan tapahtuman tai tapahtumia, jotka kannustavat liikkumaan luonnossa ja kehittävät yhteisöllisyyttä. Tapahtumat voivat olla esimerkiksi kilpailuja. Tapahtumien järjestämisessä suositaan sidosryhmäyhteistyötä paikallisten järjestöjen kanssa.

Aikataulu: 2024-2030

Päävastuu: Ympäristönsuojelu

Toimenpide 5.4: LUMO-ohjelmasta tiedotetaan ja sen edistymistä seurataan tarkasti kunnan ympäristönsuojelu ja -valvonnan kotisivuilla

Keino: LUMO-ohjelman edistymistä seurataan vähintään kahdesti vuodessa. Tehdyistä toimenpiteistä ja ohjelman kehittämisestä laaditaan vuoden 2027 loppuun mennessä väliraportti ja ohjelmakauden päätyttyä loppuraportti.

Aikataulu: jatkuva

Päävastuu: Ympäristönsuojelu

Vaikutusten arviointi ja seuranta

Ohjelman etenemistä päivitetään kunnan verkkosivuille vähintään kahdesti vuodessa. Ohjelmalle laaditaan väliraportti vuonna 2027 ja loppuraportti vuonna 2030.

Tavoitteita seurataan toimenpidetasolla ja ohjelman edistymistä esitellään kerran vuodessa ohjelman ulkopuoliselle seurantaryhmälle. LUMO-ohjelman aikataulutettujen toimenpiteiden edistymistä seurataan yllä mainitun aikataulun lisäksi alla olevan seurantasuunnitelman mukaisesti.

- = Toimenpiteen alkaminen
- = Aktiivinen vaihe
- = Tarkastelu

Toimenpide	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
TP 1.1 Liittyminen luontoviisaat kunnat -verkostoon	■	■	■	■	■	■	■
TP 1.2 LUMO-ohjelman ulkopuolinen seurantaryhmä	■	■	■	■	■	■	■
TP 1.7 Viherkerroin	■	■	■	■	■	■	■
TP 2.1 Paahteisten pientareiden niiton myöhäistäminen	■	■	■	■	■	■	■
TP 2.2 Hiidenrannan lammaslaidun	■	■	■	■	■	■	■
TP 2.2 Lemmenheiton maisemapelto	■	■	■	■	■	■	■
TP 2.3 Vieraslajiohje	■	■	■	■	■	■	■
TP 2.3 Vuosittaiset vieraslajitalkoot	■	■	■	■	■	■	■
TP 2.3 Soolotalkoot	■	■	■	■	■	■	■
TP 3.1 Vesistöjen seurantaohjelma	■	■	■	■	■	■	■
TP 3.1 Tarkastamme ranta-alueiden jätevesijärjestelmiä	■	■	■	■	■	■	■
TP 3.1 Hevostalliohje ja hevostallien valvonta	■	■	■	■	■	■	■
TP 3.1 HULEVET	■	■	■	■	■	■	■
TP 4.1 Huomioimme luonnon monimuotoisuuden tulevassa metsänhoitosuunnitelmassa	■	■	■	■	■	■	■
TP 4.2 Lahopuupuisto	■	■	■	■	■	■	■
TP 4.3 METSO-kartoituksen tarkastelu	■	■	■	■	■	■	■
TP 5.1 Viestintäsuunnitelma	■	■	■	■	■	■	■
TP 5.1 Retkiopas	■	■	■	■	■	■	■
TP 5.2 Esittelemme vuosittain luonnon monimuotoisuutta Vihdin lukion biologian tunneilla	■	■	■	■	■	■	■
TP 5.2: Lukion lähettilästoiminta	■	■	■	■	■	■	■
TP 5.3: Vuosittainen luontoretki	■	■	■	■	■	■	■
TP 5.3: Vuosittainen tapahtuma	■	■	■	■	■	■	■

Lähteet

1. Geologinen tutkimuskeskus, 2002.
https://tupa.gtk.fi/kartta/maaperakartta20/mps_204106.pdf
2. Uudenmaan liitto, 2018, UUDENMAAN EKOLOGISET VERKOSTOT ZONATION-ANALYYSIEN PERUSTEELLA, Uudenmaan liiton julkaisuja E 194 – 2018.
<https://uudenmaanliitto.fi/wp-content/uploads/2021/10/Uudenmaan-ekologiset-verkostot.pdf>
3. Ramboll, 2012, Hiidenveden kunnostus 2012-2014 -hanke, Kunnostus ja hoitosuunnitelma. <https://www.luvy.fi/wp-content/uploads/Hiidenveden-kunnostus-ja-hoitosuunnitelma-13.12.2012.pdf>
4. Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry (Pellikka K., Sammalkorpi I., Mettinen A. ja Valjus J., 2020, Vihdin Enäjärven kunnostussuunnitelma. https://www.luvy.fi/wp-content/uploads/Julkaisu-18_2020_Vihdin-Enajarven-kunnostussuunnitelma.pdf
5. Metsähallitus, 30.6.2023, ULJAS/SAKTI -järjestelmästä irrotetut perinnebiotooppitiedot
6. Ympäristö.fi, julkaisijana ELY-keskukset, 2023.
<https://www.ymparisto.fi/fi/luonto-vesistot-ja-meri/luonnon-monimuotoisuus/suojelu-ennallistaminen-ja-luonnonhoito/natura-2000-alueet/vanjarvi-marjantienmaki-ja-laukkamaki>
7. Ympäristö.fi, julkaisijana ELY-keskukset, 2023.
<https://www.ymparisto.fi/fi/luonto-vesistot-ja-meri/luonnon-monimuotoisuus/suojelu-ennallistaminen-ja-luonnonhoito/natura-2000-alueet/konianvuori>
8. Ympäristö.fi, julkaisijana ELY-keskukset, 2023.
<https://www.ymparisto.fi/fi/luonto-vesistot-ja-meri/luonnon-monimuotoisuus/suojelu-ennallistaminen-ja-luonnonhoito/natura-2000-alueet/nuuksio>
9. Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy (Korvenpää K., Junnila A.), Nummelan lentokentän asemakaavamuutoksen luontoselvitys, 2022
10. Suomen luontotieto oy (Oja J., Oja S.), 2010, Vihdin Nummelanharjun käyttömahdollisuuksien kartoitukseen liittyvä luontoarvojen perusselvitys.
11. Faunatica Oy (Nieminen M., Makkonen H., Schrader M.), 2010, Vihdin Tervalammen osayleiskaavaalueen luontoselvitykset vuonna 2010
12. Kaukoranta M., Karjaanjoen vesistön kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelma vuosille 2022-2031, 2021
13. Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry, Luonnos Siuntionjoen Kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmasta, 2021. <https://kirkkonummi-siuntionjoenkalatalousalue.fi/wp-content/uploads/2022/05/Hallituksen-KHS-ehdotus-kokoukselle-14.12.2021-K-Sj.-kta.pdf>

14. Espoon ympäristökeskuksen monistesarja 1b/2009 (Janatuinen A.), Espoon virtavesiselvitys 2008 osa 2: Espoon vesistöt, 2009.
https://static.espoo.fi/cdn/ff/mq2qYC0MECbh9p-qR2dftJ-AjbnY_6RWdrtp6e5bXKA/1635405994/public/2021-10/Espoon%20virtavesiselvitys%202008%20osa2.pdf
15. Suomen ympäristökeskus, Vesikartta -sovellus.
16. Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry, Vesientila -aineisto.
<https://www.vesientila.fi/>
17. Haastattelu, Vuorinen E. ja Janatuinen A., 25.8.2023
18. Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys ry ja Vantaanjoki-neuvottelukunta, Vantaanjoen vesistöalue, Etelä-Suomen luontohelmi, hyvään ekologiseen tilaan/Toimenpideohjelma 2017-2027, 2017.
https://www.vhvsy.fi/files/upload_pdf/7147/VHVSY-toimenpideohjelma-katseluun.pdf
19. Vantaanjoen kalatalousalueen hallitus (Tolvanen O.), Vantaanjoen kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelma 2022-2031, 2022. <https://www.ely-keskus.fi/documents/10191/23303881/Vantaanjoki+KHS.pdf/c56dcec8-7e8f-bba4-07e3-b07fb8b38788?t=1685948579279>
20. Uudenmaan ympäristökeskus (Pimenoff S., Vuorinen E.), 2008, Kosteikkojen ja luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelma Vihtijoen valuma-alueella.
https://www.luvy.fi/wp-content/uploads/2019/09/Vihtijoki_kosteikkojen_yleissuunnitelma.pdf
21. Metsähallitus, Nuuksion kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma, 2006.
<https://julkaisut.metsa.fi/assets/pdf/lp/Csarja/c19.pdf>
22. Luontotieto Keiron Oy, 8.2.2011, Vihdin kunta / Kunta-METSO Metso-kohteiden inventointi 2010
23. Luontopaneeli, 2019, IPBES:n raportti; Globaali arviointiraportti biodiversiteetistä ja ekosysteemipalveluista
24. Suomen luonnonsuojeluliitto, Otalammen ja Palojärvem ekoyhteydet, erikseen toimitettu materiaali, 2023
25. Ympäristöministeriö, Luonnon monimuotoisuus ja luonnonsuojelu.
<https://ym.fi/luonnon-monimuotoisuus-ja-luonnonsuojelu>
26. Ympäristöministeriö, Kansainvälinen biodiversiteetti-politiikka.
<https://ym.fi/kansainvalinen-biodiversiteettipolitiikka>
27. Vihdin kunta, Vihdin kuntastrategia, 2022. https://www.vihti.fi/wp-content/uploads/2022/05/VIHTI_strategia_2022-2025.pdf
28. Metsähallitus, 18.8.2023, ULJAS/SAKTI -järjestelmästä irrotetut suojelalueet

Liitteet

Liite 1: Sanasto

Biodiversiteetti	Eliökunnan monimuotoisuus
Ekologinen verkosto	Laajempi verkosto, joka kattaa luonnon ydinalueet kuten luonnonsuojelualueet, arvokkaat luontokohteet sekä niiden välillä kulkevat ekologiset käytävät
Ekologinen käytävä	Esimerkiksi kasvillisuuden peittämät alueet, metsävyöhykkeet tai virtavedet, jotka yhdistävät luonnon ydinalueita toisiinsa ja mahdollistavat eri eliöiden kulkemisen varmistuen niiden hengissä pysymisen, leviämisen sekä sitä kautta perimän vaihtelun
Ekosysteemipalvelut	Luonnon tarjoamat aineelliset ja aineettomat palvelut, kuten esimerkiksi ravinto ja ravinteiden kierto
Ennallistaminen	Luontotyyppin tai elinympäristön palauttaminen luonnontilaisen kaltaiseksi
Haitallinen vieraslaji	Vieraslaji, jonka katsotaan aiheuttavan haittaa alkuperäiselle ekosysteemille tai ihmisen taloudelle
HELMI-ohjelma	Maa- ja metsätalousministeriön sekä ympäristöministeriön ohjelma, jolla vahvistetaan Suomen luonnon monimuotoisuutta ja turvataan luonnon tarjoamia elintärkeitä ekosysteemipalveluita
Hulevesi	Rakennetuilta alueilta kertyvä sade- ja sulamisvesi
Joutomaa	Maatalouteen ja muuhun taloudelliseen hyötykäyttöön sopimaton lähes puuton maa-alue
Keto	Hiekkaisilla ja kallioisilla alueilla esiintyvät avoimet alueet, joilla elää omaleimainen kasvilajisto. Usein riippuvaisia laidunnuksesta tai ihmisten luonnonhoidosta.
Kitumaa	Metsätaloustaloudessa tai -käytettävissä oleva maa, jossa tuotto on vähäistä mutta ei olematonta.

Lahopuu	Kuollut ja lahoava puu
Latvavesi	Vesistön alkupää
LUO-alue	Kaavamerkintä, jolla osoitetaan luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue.
Luontodirektiivin luontotyypit	Direktiivi, joka suojelee Euroopan yhteisön tärkeinä pitämiä luontotyyppiejä
Luontotyyppi	Maa- tai vesialue, jolla on tietynlainen ympäristö ja jolla esiintyy luonteenomainen kasvi- ja eläinlajisto.
Lähde	Pohjaveden purkautumispaikka, josta vesi nousee maan pintaan
METSO-ohjelma	Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelma
SAC (Natura-alue)	Erityisten suojelutoimien alue.
SCI (Natura-alue)	Euroopan unionin luontodirektiivin mukaisesti yhteisön tärkeänä pitämä alue.
SPA (Natura-alue)	Euroopan unionin lintudirektiivin tarkoittama erityissuojelualue
Suojelualuevaraus	Kaavassa osoitettu luonnonsuojelualueeksi perustettava alue
Suojeluverkosto	Määrättyyn alueeseen kuuluvat suojelualueet
Uuselinympäristö	Ihmisten toiminnasta syntyneet elinympäristöt, jotka muistuttavat piirteiltään ja eliöstöltään luonnonsuojelulain tai luontodirektiivin tarkoittamia luontotyyppiejä. Esimerkiksi tien- ja radanpientareet ja lentokentät
Valuma-alue	Maantieteellinen alue, josta vesi päätyy maanpinnan olosuhteiden ohjaamana määrättyyn vesistöön
Valvontaviranomainen	Viranomainen, jolla on säädetty toimivalta ja velvollisuus valvoa tiettyjen säädösten noudattamista
Vieraslaji	Eliölaji, joka ei kuulu esiintymisalueen alkuperäiseen lajistoon, ja on levinnyt alueelle ihmistoiminnasta johtuen. Kaikki vieraslajit eivät ole haitallisia (kts. haitalliset vieraslajit)
Yläjuoksu	Joen tai jokivesistön osat, jotka ovat tietyn kohdan yläpuolella ja lähempänä latvavesiä

Liite 2: Ohjelman valmistelu

LUMO-ohjelmaa on valmisteltu kunnan ympäristönsuojelu- ja valvontayksikön toimesta vuoden 2023 aikana. Laajaan valmisteluun on lukeutunut lukuisia eri vaiheita, joita voi tarkastella alla olevasta taulukosta.

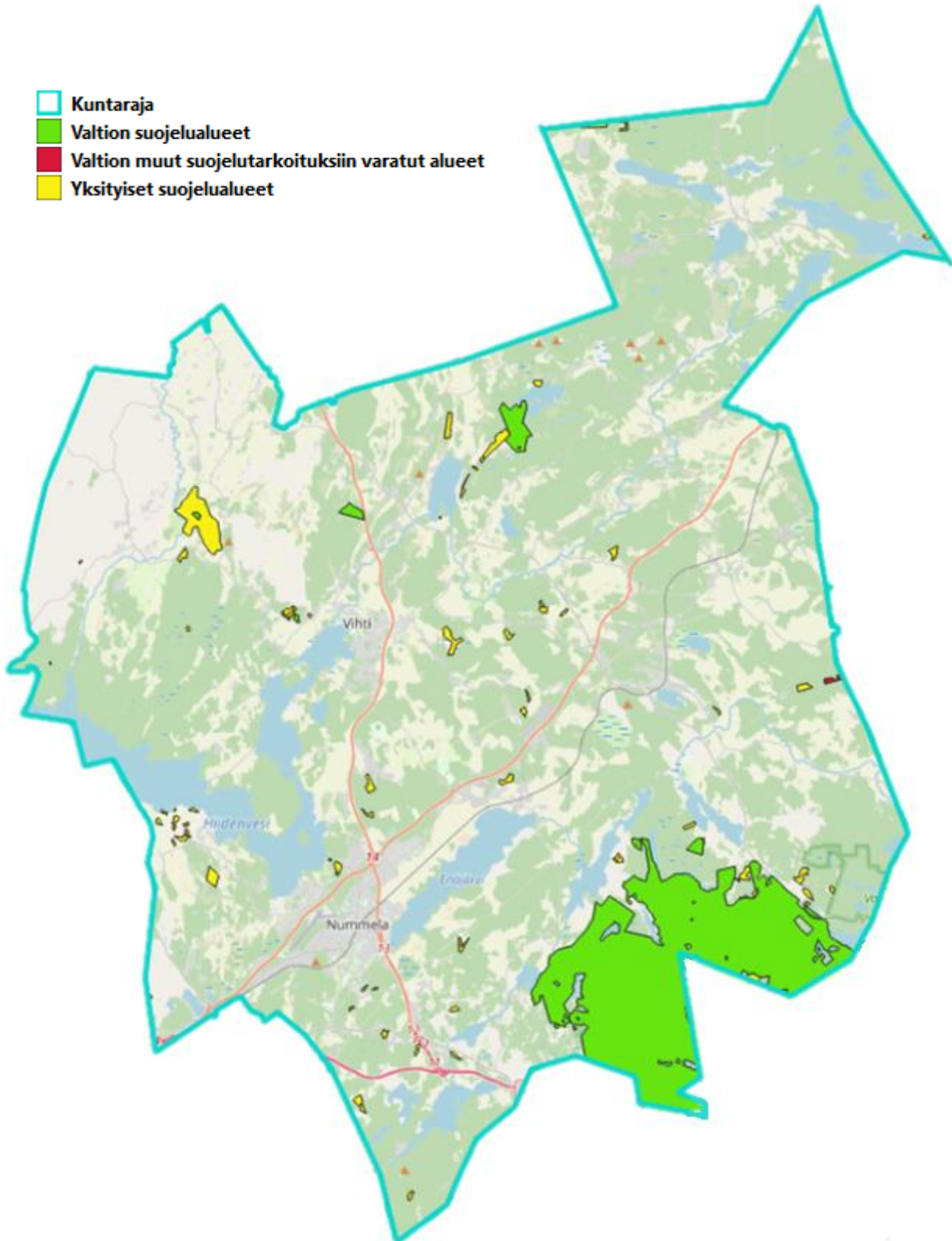
- Ohjausryhmän kokoukset 2.2.2023, 3.4.2023 ja 8.9.2023
- Sidosryhmäyhteistyö kunnan sisäisesti ja eri toimijoiden kanssa
- Kuntalaiskysely helmikuussa 2023 Vihdin luonnosta
 - Sähköisessä kyselyssä pyydettiin kuntalaisilta tietoa siitä, että mikä asia tai paikka Vihdin luonnossa on itselleen arvokasta
 - Tuotti 71 tekstipohjaista vastausta ja 70 tekstipohjaista karttamerkintää
 - Toistuvia teemoja mm. metsät ja metsänhoito (34), virkistyskäytön mahdollistaminen ja sen tärkeys (29), vesistöt ja vesistöjen hoito (17), luonnon yleinen monimuotoisuus (14) sekä keskusta- ja taajama-alueiden vehreys (6). Tärkeinä asioina koettiin Vihdin luonnonläheinen sijainti ja sen tuoma luonnon läheisyys. Rakennettuun ympäristöön toivottiin vehreyttä ja kasvillisuutta. Karttamerkinnöissä esille nousi Pääkslahti (17), harjualueet (15), Nummelanharju (6), Nuuksio (3), ja Enäjärvi (3).
- Alustavat kommenttipyyntö Vihdin alueen sidosryhmille
 - Yhteensä 47 kommenttipyyntöä yhteistyötahoille, jotka tunnistettiin mahdollisiksi LUMO-työn sidosryhmiksi. Vapaita kommentteja ja mahdollisia luontoselvityksiä pyydettiin tukemaan ohjelman laadintaa.
 - Yhteensä 10 tahoja jätti kommentteja. Kommentteja jätti Uudenmaan ELY-keskus ja Länsi-Uudenmaan museo, Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry, Virtavesien hoitoyhdistys Virho ry, Siuntionjoen latvajärvien suojeluyhdistys ry, Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys Tringa ry, Vihdin luonto ry ja Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri, Vihtijärven kyläyhdistys sekä Vihdin lukion ja Otalammen koulun biologianopettajat.
- Yrityskysely kesäkuussa 2023
 - Selvitettiin yritysten tekemää luonnon monimuotoisuustyötä sekä mahdollista neuvonnan tarvetta.
 - Tuotti kolme (3) laadukasta vastausta toimijoilta, joiden toimialaksi lukeutui jossain muodossa ympäristö- ja luontoaiheiset teemat. Neuvonnan tarvetta esiintyi erityisesti ekologisen kompensaatiossa sekä käytännön toimien kanssa.
- Työpajat 14.6.2023 ja 28.8.2023
- Kuntalaisille aloitusseminaari 28.2.2023 sekä luonnosvaiheen seminaari 14.9.2023
- LUMO-kuvituskilpailu 7.9.-1.10.2023

Liite 3: Vihdin kunnan alueen suojeuverkosto

Tilanne 18.8.2023

Lähde: Metsähallitus, 18.8.2023 ULJAS/SAKTI -järjestelmästä irrotetut suojealueet. ^[28]

Taustakartta-aineisto: OpenStreetMap 30.10.2023

Liite 4: Vihdin vesistöalueet

